

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності”	4
Зміст дисципліни “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності”	6
Питання для самоконтролю	22
Вказівки до виконання контрольної роботи	28
Теми контрольних робіт	29
Список літератури	30

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА дисципліни “ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ” (для спеціалістів)

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *О. Л. Тищенко*

Зам. № ВКЦ-4861

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Ум. друк. арк. 2,5. Обл.-вид. арк. 1,85.
Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідчення про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

64. *Чернявский А. Д.* Безопасность предпринимательской деятельности. — К.: МАУП, 1998.
65. *Чернявский А.* Краткая история развития промышленного шпионажа // Деловая Украина. — 1993. — № 67. — С. 69–71.
66. *Чернявский А.* Методы коммерческой и экономической разведки // Деловая Украина. — 1993. — № 74.
67. *Чигринов В. В.* Концепция безопасности коммерческого банка. — К.: Оптима, 2001.
68. *Шеннон К.* Работы по теории информации и кибернетике. — М.: Иностр. лит., 1963.
69. *Ярочкин В. И., Халушин Д. В.* Основы защиты информации. Служба безопасности предприятия: Учеб. пособие. — М., 1993.

Підготовлено професором кафедри правоохоронної діяльності
Е. І. Низенком

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності
(протокол № 1 від 03.09.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Низенко Е. І. Навчальна програма дисципліни “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності” (для спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012 — 36 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності”, питання для самоконтролю, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2012
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності” є спеціальним курсом у системі професійної підготовки фахівців з безпеки підприємництва і фахівців у галузі права, зможуть виконувати службове завдання у складі сил служби безпеки господарюючого суб’єкта за різних умов.

Зміст курсу відображає правові, інформаційні, організаційні та тактичні питання професійної діяльності працівників служби безпеки організації та установ, спрямованої на забезпечення інтересів об’єкта, що досягається шляхом запобігання та мінімізації дій внутрішніх і зовнішніх загроз. Дисципліна має прикладний характер і забезпечує комплекс теоретичних знань і практичних навичок збирання і вивчення даних ситуації, прийняття доцільних рішень за старшого утворення сил служби безпеки господарюючого суб’єкта, вчить грамотно ставити підлеглим завдання, організовувати взаємодію і управляти ними під час організації і ведення операції; здійснювати заходи щодо всебічного забезпечення дій підрозділів служби безпеки підприємництва при виконанні службових завдань; застосовувати засоби спостереження, сигналізації та зв’язку при виконанні службових завдань за складних умов.

Мета дисципліни “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності” — навчити визначити тенденції та закономірності процесу забезпечення безпеки об’єкта стосовно соціально-правових, організаційно-управлінських, психологічних та синергетичних аспектів відносин безпеки у сфері підприємництва.

Завдання курсу — навчитися оцінювати можливість критичної ситуації, аналізувати фактори ризику, вибирати найраціональніші засоби і тактичні прийоми адекватні ризику.

Контроль за якістю засвоєння програми передбачає відповіді на питання за темами курсу, тестування.

ріали наук.-практ. конф., 16 травня 2003 р. — Донецьк, 2003. — С. 185–189.

47. Хаєронюк М. Підприємницьке шпигунство і розголошення комерційної таємниці: Юридичний аналіз складів злочинів, питання удосконалення відповідальності // Підприємництво, господарство і право. — 1999. — № 9. — С. 14–21.

48. Хорошко В. А., Чекатков А. А. Методи і засоби захисту інформації. — К.: Вид-во Юніор, 2003.

Додаткова

49. Ханит Ч., Зартрян В. Разведка на службе вашего предприятия: Пер. с фр. — К. 1992.
50. Кримінологія: Учебник (для учебных заведений МВД Украины) / Под ред. В. Г. Лихолоба, В. П. Силонова. — К., 1997.
51. Крысин. А. В. Безопасность предпринимательской деятельности. — М.: Финансы и статистика, 1996.
52. Методика работы в кризисных ситуациях (Обзор конкретных методических ситуаций): Метод. разраб. — М.: Арсин ЛТД, 1996.
53. Преступность в Украине // Бюл. законодав. юрид. практики в Украине. — 1994. — № 2.
54. Рекомендации по повышению безопасности объектов. — М., 1995.
55. Рубанов В., Дмитриев Ю. К вопросу о защите промышленных секретов совместных предприятий // Хозяйство и право. — 1989. — № 1.
56. Самотуа В., Андреев С. Коммерческая тайна и ее защита. — М.: Внешторгиздат, 1992.
57. Слесивцев А. В., Вегнер В. А., Крутиков А. Ю. Защита информации и персональных ЭВМ. — М.: Радио и связь, 1992.
58. Стенг Д., Мун С. Секреты безопасности сетей. — К.: Диалектика, 1995.
59. Учебник телохранителя. Базовый курс. — М.: Мир безопасности, 1996.
60. Федоткин С., Гираев Ю. Сборник материалов по основам организации охранной деятельности. — М., 1996.
61. Фролов Г. Тайны тайнописи. — М., 1992.
62. Хуберт Г. Искусственный интеллект как средство обеспечения безопасности. — М., 1999.
63. Цивилюк Г. Е. Школа безопасности: Пособие по выживанию. — М.: ЭКСМО, 1995.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Теоретичні засади забезпечення функціонування та розвитку системи безпеки підприємництва, що здійснюється недержавними структурами у межах забезпечення життєво важливих інтересів
1	Предмет, завдання та зміст діяльності, яка здійснюється задля забезпечення інтересів об'єкта через адекватне реагування на загрози
2	Основні обов'язки і права працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта при виконанні завдань щодо забезпечення безпеки підприємства
3	Методи, принципи та організація керування силами служби безпеки підприємства в умовах проведення захисних операцій протидії загрозам господарюючому суб'єкту
4	Консультавання та надання рекомендацій працівниками служби безпеки господарюючого суб'єкта керівництву і персоналу підприємства з питань економічної, інформаційної, особистої безпеки
5	Аналітична робота служби безпеки підприємства
6	Система економічної розвідки зарубіжних країн
	Змістовий модуль II. Організація, порядок та способи виконання службових завдань працівниками служби безпеки об'єкта задля забезпечення його нормального функціонування
7	Тактика дій персоналу служби безпеки підприємства при виконанні службових завдань стосовно охорони майна господарюючого суб'єкта
8	Тактика дій працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта при реалізації заходів для недопущення здійснення протиправних зазіхань проти життя і здоров'я персоналу підприємства

держ. та муніципального управління” / За заг. ред.. Р. А. Каложного. — Запоріжжя: Просвіта, 2001.

33. *Заплатинський В. М.* Основи кримінологічної безпеки сучасного бізнесу: Навч. посіб. — К: Вид-во КДТЕУ, 2000.

34. *Зубок М. І.* Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності комерційного підприємства, банку // Бізнес і безпека. — 2003. — № 1.

35. *Зубок М. І., Зубок Р. М.* Безпека підприємницької діяльності. — К.: Істина, 2004.

36. *Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів:* Навч. посіб. для вищ. навч. закл. / П. Д. Біленчук, А. П. Гель, Г. С. Семаков. — К.: МАУП, 2007.

37. *Літкан В. А.* Безпекознавство: Навч. посіб. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003.

38. *Нелін О. І., Низенко Е. І., Пауфілов В. М.* Роль недержавних служб безпеки в захисті економічних інтересів підприємництва. — К.: Поліграф-Сервіс, 2001.

39. *Низенко Е. І.* Забезпечення інформаційної безпеки підприємництва: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2006.

40. *Низенко Е. І.* Організаційно-правове забезпечення, формування та реалізація державної політики в сфері безпеки підприємництва // 36. наук. праць. — К.: Приватне право і підприємництво. — 2003. — Вип. 3. — С. 79–84.

41. *Низенко Э. И.* Обеспечение безопасности предпринимательской деятельности: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2003.

42. *Організаційно-правові основи захисту інформації з обмеженим доступом:* Навч. посіб. / А. Б. Соцький, О. Г. Тимошенко, А. М. Гуз та ін., за заг. ред. В. С. Сідака. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006.

43. *Павловський В. Д.* Загальна теорія організації інформаційної безпеки щодо захисту інформації в автоматизованих системах від злочинних посягань // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). — 2001. — № 3. — С. 185–193.

44. *Пожарная безопасность.* — М.: Недра, 1980.

45. *Потемкіна В.* Правильний вибір стратегії охорони комерційної таємниці та винаходу як передумова успішного підприємництва та суспільного розвитку // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 9. — С. 118–120.

46. *Топалова Л. Д.* Засоби захисту комерційної таємниці // Регіональні проблеми боротьби з економічною злочинністю: Матеріали

24. *Постанова Кабінету Міністрів України “Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці” від 09.08.1993 р. № 611 // З. П. – 1993. – № 12. – Ст. 269.*
22. *Наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України “Про затвердження Положення про порядок розроблення, виготовлення та експлуатації засобів криптографічного захисту конфіденційної інформації” від 30.11.1999 р., № 53.*
23. *Указ Президента України “Про заходи щодо забезпечення підтримки та подальшого розвитку підприємницької діяльності в Україні” від 15.07.2000 р. № 906/2000 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 13.*
24. *Бандурка А. М., Горбачев А. В. Оперативно-розсыскная деятельность: правовой анализ: Науч.-практ. пособие. – К., 1994.*
25. *Батурич Ю. М., Жодзинский А. М. Компьютерная преступность и компьютерная безопасность. – М.: Юрид. лит., 1991.*
26. *Безопасность бизнеса: Справ. пособие / Под ред. Ю. И. Когута. – К., 1993.*
27. *Беляков К. І. Протидія правопорушенням, що вчиняються з використанням інформаційних технологій – проблеми науково-методологічного та навчально-методичного забезпечення // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика), 2003. – № 7. – С. 95–104.*
28. *Боттом Н., Галатти Р. Экономическая разведка и контрразведка: Практ. пособие: Пер. с англ. – Новосибирск, 1994.*
29. *Бутузов В. М., Шеломенцев В. П. Застосування високих технологій при технічному документуванні злочинної діяльності // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика), 2004. – № 8. – С. 118–124.*
30. *Виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються у сфері інформаційних технологій: Наук.-практ. посіб. / Б. В. Романюк, В. Д. Павловський, М. В. Гуцалюк, В. М. Кутузов; за заг. ред. проф. Я. Ю. Кондратьєва. – К.: Вид. Паливода А. В., 2004.*
31. *Ісанов Э. Энциклопедия личной безопасности. – М.: Аквариум, 1994.*
32. *Голубев В. О., Павловський В. Д., Цимбалюк В. С. Інформаційна безпека: проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій / Гуманітарний ун-т “Запорізький ін-т*

1	2
9	Тактика дій працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта при забезпеченні порядку в місцях проведення підприємством представницьких, конфіденційних і масових заходів
10	Технології здійснення працівниками служби безпеки господарюючого суб'єкта діяльності, яка ґрунтується на збірній детальній інформації про учасників майбутніх ділових переговорів
11	Порядок, зміст і методика роботи працівників служби безпеки підприємства при проведенні заходів, спрямованих на вивчення негативних аспектів ринку
12	Порядок, зміст і методика роботи працівників служби безпеки підприємства при організації та проведенні заходів, спрямованих на виявлення ненадійних ділових партнерів
13	Технології збирання необхідних відомостей працівниками служби безпеки підприємства з цивільних справ
14	Тактика дій працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта щодо розшуку безвісти зниклих співробітників підприємства, якщо їх відсутність на роботі призведе до реальних або потенційних збитків
15	Тактика дій працівників детективної групи служби безпеки господарюючого суб'єкта при виконанні службових завдань з ведення спостереження за об'єктом
16	Провадження службового розслідування працівниками служби безпеки підприємства
17	Методи і засоби захисту інформації у сфері використання господарюючим суб'єктом електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів) та комп'ютерних мереж
18	Організація та проведення заходів з контролю за ефективністю технічного захисту електронної інформації з обмеженим доступом в організаціях та установах
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

Змістовий модуль І. Теоретичні засади забезпечення функціонування та розвитку системи безпеки підприємництва, що здійснюється недержавними структурами у межах забезпечення життєво важливих інтересів

Тема 1. Предмет, завдання та зміст діяльності, яка здійснюється задля забезпечення інтересів об'єкта через адекватне реагування на загрози

Система правового регулювання здійснення специфічних дій організаційними формуваннями служби безпеки підприємства щодо своєчасного запобігання, припинення (нейтралізації) протиправних посягань на економічні інтереси і персонал господарюючого суб'єкта.

Предмет дисципліни “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності”.

Поняття: тактичні прийоми, тактичні комбінації, тактичні операції, тактичне рішення, організаційно-тактичні заходи як практичні методи з безпеки підприємництва. Поняття і класифікація надзвичайних ситуацій.

Завдання тактики професійної діяльності у межах забезпечення функціонування системи безпеки підприємництва.

Зміст тактики професійної діяльності, що стосується забезпечення безпеки підприємництва в умовах надзвичайної ситуації. Вибір для кожної надзвичайної ситуації найраціональніших варіантів тимчасового угруповання сил СБ підприємства, планування спеціальної тактичної операції та безпосереднє управління персоналом служби безпеки під час її проведення за різних умов.

Місце навчальної дисципліни “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності” в системі юридичних, управлінських, технічних, галузевих безпекознавчих дисциплін (особиста безпека, організація служби безпеки, інформаційна безпека), які викладаються в навчальних закладах.

Література: основна [1; 19; 20; 23; 26; 35; 36; 38; 41]; додаткова [60]

3. *Кодекс України про адміністративні правопорушення* // Кодекс України. — 1998. — Кн.1.
4. *Закон України “Про захист інформації в автоматизованих системах”*.
5. *Закон України “Про пожежну безпеку”*.
6. *Закон України “Про захист економічної конкуренції”*.
7. *Закон України “Про телекомунікації”*.
8. *Закон України “Про рекламу”*.
9. *Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”*.
10. *Закон України “Про господарські товариства”*.
11. *Закон України “Про власність”*.
12. *Закон України “Про банки і банківську діяльність”*.
13. *Закон України “Про Службу безпеки України”*.
14. *Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність”*.
15. *Наказ Міністра внутрішніх справ України “Про затвердження інструкції про порядок видачі суб'єктам підприємницької діяльності ліцензій на надання послуг з охорони колективної і приватної власності, а також охорони громадян, монтажу, ремонту і профілактичному обслуговуванню засобів охоронної сигналізації”* від 28.02.1994 р. № 112.
16. *Наказ Ліцензійної палати України і СБУ “Про умови і правила провадження підприємницької діяльності (ліцензійні умови) з розроблення, виготовлення і реалізації спеціальних технічних засобів (в тому числі іноземного виробництва) для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації та контролю за їх дотриманням”* від 07.04.1999 р. № 30/76.
17. *Положення про Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва:* Затв. Указом Президента України від 25.05.2000 р. № 721.
18. *Положення про порядок ліцензування підприємницької діяльності:* Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 03.07.1998 р. № 1020 // Офіц. вісн. України. — 1998. — № 27. — Ст. 1004.
19. *Постанова Верховної Ради України “Про Державну програму боротьби зі злочинністю”* від 25.06.1993 р. № 3225-ХІІ // ВВР України. — 1993.
20. *Постанова Верховної Ради України “Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України”* // Голос України. — 1997. — 4 лют.

15. Організація підрозділу конкурентної розвідки на підприємстві та управління діями їх працівників у ході виконання службових завдань.
16. Організація особистої безпеки працівників підрозділів безпеки підприємства.
17. Управління діями працівників служби безпеки підприємства, яке надає послуги з безпеки іншим організаціям і установам.
18. Організація профілактики правопорушень на підприємстві та дій працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта на місці конфлікту.
19. Організація і тактика дій з безпеки при роботі з персоналом підприємства.
20. Організація і тактика дій з забезпечення надійності персоналу підприємства.
21. Управління системою забезпечення безпеки підприємств, які надають послуги з інформаційної безпеки іншим організаціям і установам.
22. Проект з організації безпеки підприємства.
23. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення безпеки підприємства.
24. Концепції безпеки підприємства.
25. Організація безпеки автомобільних транспортних перевезень та тактика охоронної діяльності при спробах захопити вантаж.
26. Організація та методика здійснення експертизи безпеки об'єктів охорони.
27. Організація безпеки авіаційних транспортних перевезень.
28. Організація безпеки перевезень вантажів залізничним транспортом.
29. Теоретичні засади тактики професійної діяльності, яка здійснюється недержавними структурами у межах забезпечення безпеки підприємств організацій та установ.
30. Організація контролю за ефективністю технічного захисту електронної інформації з обмеженим доступом на підприємстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Конституція України*. — К., 2001.
2. *Кримінальний кодекс України*. — К., 2001.

Тема 2. Основні обов'язки і права працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта при виконанні завдання щодо забезпечення безпеки підприємства

Суб'єкти, які здійснюють діяльність щодо забезпечення безпеки підприємства, їх функції. Класифікація суб'єктів системи забезпечення безпеки підприємства за критерієм їх призначення з професійної діяльності у підприємстві. Властивості спеціалізованих та напіваспеціалізованих суб'єктів системи забезпечення безпеки господарюючого суб'єкта і персоналу інших підрозділів підприємства, що у рамках своїх посадових інструкцій і положень зобов'язані вживати заходи щодо забезпечення безпеки.

Визначення правового статусу основного і допоміжного персоналу служби безпеки підприємства (керівники СБ, детективи, охоронці, водії, системні програмісти, секретарі, друкарки, аудитор служби інформаційної безпеки, системний адміністратор, спеціаліст інформаційної системи, юрист, фахівці в галузі економічної розвідки, промислової контррозвідки, криптограм; фахівці, які вміють застосовувати спеціальну техніку для захисту приміщень).

Права власної служби безпеки підприємства (при виконанні службових завдань) зокрема: деталізація тих загроз, усунення, припинення або нейтралізація яких виходить у компетенцію служби безпеки господарюючого суб'єкта; внесення пропозицій керівництву і структурним підрозділам підприємства з питань безпеки; контроль за дотриманням режиму безпеки; проведення службових розслідувань; змінування структури СБ підприємства у разі погодження зі своїм засновником; здійснення взаємодії з правоохоронними і контрольно-наглядними органами; розпорядження наданими фінансовими засобами на свій розсуд; забороняти іншим підрозділам в окремих випадках, проведення визначених їх функціями робіт; набору і звільнення своїх співробітників за допомогою кадрового апарату тощо.

Обов'язки працівників власної служби безпеки підприємства при виконанні службових завдань: виконання усіх функцій у межах чинного законодавства; систематичне навчання персоналу підприємства з питань безпеки; надання встановленої звітності про діяльність СБ; запобігання і припинення протиправних зазіхань на економічні інтереси і персонал підприємства; збирання інформації для проведення ділових перемовин; вивчення кримінальних аспектів рин-

ку; встановлення обставин несумлінної конкуренції з боку інших підприємств тощо. Обов'язки с служби безпеки підприємства за умов надзвичайної ситуації.

Література: основна [26; 33–36; 38; 39; 41];
додаткова [52; 54; 67]

Тема 3. Методи, принципи та організація керування силами служби безпеки підприємства в умовах проведення захисних операцій протидії загрозам господарюючому суб'єкту

Організація взаємодії між охоронно-розшуковими підрозділами служби безпеки підприємства, що необхідна для ефективного ведення захисних операцій протидії щодо попередження і припинення протиправних дій, спрямованих на нанесення господарюючому суб'єкту матеріальних збитків і моральної шкоди. Порядок застосування науково-технічних засобів і тактика дій сил служби безпеки підприємства пид час проведення захисних операцій протидії загрозам з метою запобігання і припинення замаху, зазіхань, спрямованих на: майно підприємця; життя і здоров'я працівників; порушення стабільного функціонування підприємства; дезінформацію оточення, клієнтів щодо об'єктивного стану і діяльності господарюючого суб'єкта.

Порядок, зміст і методика роботи: старшого групи працівників СБ підприємства у складі охоронно-розшукового загону, службового наряду і керівника спеціального зведеного охоронно-розшукового загону при організації та проведенні службою безпеки господарюючого суб'єкта захисної операції протидії загрозам у різних умовах. Правильне вивчення місцевості і місцевих предметів, визначення їх місцезнаходження і відстані до них. Використання приладів спостереження. Доповідь про результати спостереження.

Дії працівника служби безпеки підприємства при веденні розвідки: техніка прихованого і безшумного пересування на місцевості. Дії при виявленні розшукуваного об'єкта. Доповідь про результати розвідки.

Вибір для кожної конкретної надзвичайної ситуації найраціональніших варіантів угруповання сил СБ підприємства. Планування захисної операції протидії загрозам підприємству та безпосереднє управління силами охоронно-розшукових підрозділів служби безпеки господарюючого суб'єкта пид час її проведення.

За консультацією зі складних питань контрольної роботи студенти можуть звернутися до викладачів кафедри з правоохоронної діяльності.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Порядок, зміст і методика роботи керівника спеціально зведеного загону сил служби безпеки підприємства при організації та проведенні операції з вистежування і документування протиправних дій зловмисників, які посягають на економічні інтереси господарюючого суб'єкта.
2. Організація підрозділу охорони підприємства та управління діями їх працівників при несенні служби у ході безпосереднього виконання охоронних функцій.
3. Організація роботи з інформацією обмеженого доступу.
4. Організація безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств.
5. Ризик у діяльності керівника з безпеки підприємства та методи його вимірювання і мінімізації.
6. Організація системи забезпечення безпеки підприємства та здійснення контролю за її функціонуванням.
7. Організація системи забезпечення безпеки банківської установи та здійснення контролю за її функціонуванням.
8. Організація та взаємодія з представниками правоохоронних органів пид час проведення спільних заходів за напрямками: розшук майна підприємницьких структур, що було вкрадено або втрачено і перебуває в державній комунальній або приватній власності; охорона правопорядку і попередження злочинів.
9. Організація системного аналізу умов при здійсненні заходів безпеки на підприємстві.
10. Організація управління конфліктами в діяльності менеджера з безпеки підприємства.
11. Прийняття рішень у діяльності керівника підрозділу безпеки підприємства.
12. Організація побудови комерційної служби безпеки.
13. Організація безпеки пид час проведення ділових зустрічей, управління діями працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта, притягнутих для виконання поставленого завдання.
14. Організація безпеки функціонування вищих навчальних закладів України.

82. Організація і планування роботи підрозділу “конкурентної розвідки” підприємства.
83. Визначення типового складу підрозділу “конкурентної розвідки” підприємства.
84. Методика визначення відомостей, які є комерційною таємницею підприємства.
85. Порядок розробки переліку заходів із захисту комерційної таємниці підприємства.
86. Порядок розробки положення про структурні підрозділи служби безпеки підприємства.
87. Особливості розробки проекту з безпеки підприємства.
88. Методика оцінювання організації профілактики злочинів на підприємстві.
89. Науково-методичне та організаційне забезпечення діяльності керівників з безпеки підприємства в Україні.
90. Інформаційне, аналітичне забезпечення підготовки рішення у діяльності керівника підрозділу безпеки підприємства.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Згідно з навчальним планом дисципліни “Забезпечення безпеки підприємницької діяльності” студенти виконують контрольну роботу.

Мета виконання контрольної роботи — поглибити і закріпити здобуті теоретичні знання, вивчити вітчизняний і зарубіжний передовий досвід діяльності підрозділів служби безпеки суб'єктів підприємницької діяльності. Перед тим як виконувати контрольну роботу, необхідно вивчити відповідні першоджерела зі списку літератури.

Контрольну роботу виконують за планом. У вступі розкривають роль і значення вибраної теми. Основна частина повинна складатися з двох-трьох питань теми. Окремою частиною роботи є висновки, де слід обґрунтувати пропозиції та рекомендації, щодо вдосконалення чинного законодавства або теоретичних положень за темою контрольної роботи і список використаної літератури.

Наприкінці виконання роботи слід належно оформити титульну сторінку, підписати роботу і у встановлені терміни подати її на перевірку. Варіант теми контрольної роботи студенти вибирають за останньою цифрою номера своєї залкової книжки; якщо остання цифра “5”, то студент виконує варіант на вибір відповідно 5, 15, чи 25.

Застосування засобів сигналізації та зв'язку при проведенні захисних операцій щодо протидії загрозам підприємству за умов складної оперативної обстановки. Моделювання механізму керування силами служби безпеки підприємства в умовах проведення захисної операції протидії загрозам господарюючому суб'єкту (досяжна мета, засоби і процеси захисної операції протидії загрозам, доцільність і спрямованість на досягнення мети, фактори безпеки, дії учасників процесу ведення операції). Принципи керування силами СБ підприємства в умовах проведення захисних операцій протидії загрозам господарюючому суб'єкту (комплексність, своєчасність, безперервність, подарюючому суб'єкту (обґрунтованість, економічність, спеціалізація, активність, законність, обґрунтованість, економічність, спеціалізація, взаємодія і координація, централізація керування).

Література: основна [26; 33–35; 41];
додагкова [43; 45; 48; 52]

Тема 4. Консультування та надання рекомендацій працівниками служби безпеки господарюючого суб'єкта керівництву і персоналу підприємства з питань економічної, інформаційної, особистої безпеки

Організація і методика консультування і надання рекомендацій працівниками служби безпеки господарюючого суб'єкта керівництву і персоналу підприємства з питань забезпечення безпеки суб'єктів підприємницької діяльності. Основне завдання консультування і надання рекомендацій персоналу підприємства з питань забезпечення безпеки — сприяти ефективній організації процесу впровадження цих рекомендацій у практичну діяльність систем безпеки різних рівнів. Межі основних видів безпеки, за рамки яких не виходить консультування та надання рекомендацій персоналу підприємства (економічна, пожежна, інформаційна, фізична безпека, пропагандистське забезпечення, психологія безпеки).

Рекомендації щодо організації та методики проведення спеціальних інформаційних операцій з пропаганди створення у оточення підприємства, його клієнтів позитивного враження про стан, діяльність та перспективи розвитку господарюючого суб'єкта у разі необхідності. Рекомендації щодо організації та методики проведення спеціальних інформаційних операцій з пропаганди для спростування негативної інформації та наклепам щодо об'єктивного стану і діяльності підприємства або іміджу його керівництва, для зміцнення авторитету і довіри в органах державної влади та управління.

Консультування керівників підприємства про психологічну стійкість в екстремальних умовах і при проведенні переговорів з партнерами, про їх дії в нестандартних ситуаціях, а також про використання психологічних прийомів, за допомогою яких підтримують морально-психологічний клімат серед працівників фірми.

Проведення регулярних навчань з персоналом підприємства: опрацювання нормативних актів та корпоративних норм з питань безпеки підприємства, порядок дій персоналу підприємства в кризових ситуаціях.

Література: основна [34; 635; 40; 41];
додаткова [51; 54; 69]

Тема 5. Аналітична робота служби безпеки підприємства

Поняття та зміст аналітичної роботи служби безпеки підприємства з інформацією підрозділу СБ підприємства.

Суб'єкти, які здійснюють аналітичну роботу в рамках інформаційних підрозділів СБ підприємства. Основні етапи аналітичної роботи з інформацією.

Систематизація інформаційних елементів у ході інтерпретації інформації. Інтеграція інформаційних елементів у наявні інформаційні масиви. Зміст інформаційних документів – результатів проведеної аналітичної роботи (повідомлення, доповідь, довідка, огляд, зведення, прогноз).

Вимоги до змісту інформаційних документів, які необхідні керівництву підприємства. Зберігання інформації після її аналітичної обробки у формі дос'є, картотеки та інтегрованих баз даних.

Основні завдання пасивного використання інформації у відомостях баз даних. Зберігання носіїв інформації, відповідно до вимог положення про комерційну таємницю та конфіденційну інформацію підприємства.

Активне використання інформації для обґрунтування позиції підприємства у відповідних ситуаціях та на певних етапах взаємодій з конкурентами, партнерами, державними органами. Регламентування доступу до інформації залежно від потреб і специфіки діяльності підрозділів та посадових осіб підприємства.

Література: основна [33–35; 37; 45];
додаткова [49]

66. Тактико-технічні прийоми захисту інформації з обмеженням доступом від витоку через радіотрансляційну мережу, що виходить за межі виділеного приміщення.
67. Тактико-технічні прийоми запобігання витоку інформації з обмеженим доступом через постійно діючі системи гучномовного зв'язку (диспетчерський і директорський).
68. Методика діяльності з обґрунтування вибору функціонального профілю захищеності автоматизованої системи класу “1”.
69. Методика діяльності з обґрунтування вибору функціонального профілю захищеності автоматизованої системи класу “2”.
70. Методика діяльності з обґрунтування вибору функціонального профілю захищеності автоматизованої системи класу “3”.
71. Технологія виявлення порушників зон заборони для охорони яких застосовують інтелектуальні системи відеоспостереження.
72. Технологія застосування гласного огляду з шифруванням його мети за необхідності ознайомлення з документами.
73. Методика складання схем комунікативних зв'язків між різними підрозділами і службою безпеки підприємства і впровадження її даних у практику довідково-інформаційного фонду розвідувального підрозділу системи безпеки господарюючого суб'єкта.
74. Порядок збирання зразків ділових паперів, документів необхідних для управління службою безпеки підприємства.
75. Порядок формування організаційних документів в галузі створення системи забезпечення безпеки підприємства в окрему справу, де містяться тільки матеріали з інформацією обмеженого доступу.
76. Методика складання інформаційно-аналітичного документа.
77. Порядок здійснення аналізу стану економічної безпеки підприємства.
78. Порядок оцінювання стану економічної безпеки підприємства.
79. Методика розробки моделі локалізації загроз економічної безпеки підприємства.
80. Методика розробки організаційно-штатної структури служби безпеки підприємства.
81. Складання плану заходів щодо діяльності підприємства в екстремальних умовах.

50. Сутність методів соціального захисту інформації в каналах зв'язку: процедури аутентифікації абонентів і повідомлень; спеціальні протоколи зв'язку; шифрування.
51. Технологія провадження дій з розмежування доступу користувачів до інформації в ЕОМ.
52. Технологія створення спеціальних криптопротоколів обміну інформацією (зв'язку) між користувачами.
53. Налагодження належної взаємодії приватної охорони підприємства з органами внутрішніх справ.
54. Організація експлуатації технічних засобів системи охорони пожежної сигналізації на підприємстві.
55. Способи виявлення детективного групою документальних підтверджень протиправних дій зловмисників, які спрямовані на розкрадання майна підприємства, організації, установ.
56. Тактика здійснення перевірки надійності бізнес-партнера перед початком договірних відносин.
57. Тактико-технічне обґрунтування вибору технічних засобів охорони.
58. Тактико-технічне завдання на проектування системи охорони об'єкта.
59. Тактичні прийоми, які можуть бути використані в роботі аналітико-інформаційного підрозділу служби безпеки підприємства, для успішної реалізації цілей контррозвідки.
60. Тактико-технічні прийоми захисту інформації з обмеженим доступом від витоку з візуально-оптичного каналу.
61. Тактико-технічні прийоми захисту інформації з обмеженим доступом від витоку з акустичного каналу.
62. Тактико-технічні прийоми захисту інформації з обмеженим доступом від витоку з електромагнітних каналів.
63. Тактико-технічні прийоми захисту інформації з обмеженим доступом від витоку за рахунок паразитної генерації.
64. Тактико-технічні прийоми захисту інформації з обмеженим доступом від витоку через мережу електроосвітлення і електроживлення побутової техніки.
65. Тактико-технічні прийоми запобігання витоку інформації з обмеженим доступом через системи пожежної і охоронної сигналізації.

Тема 6. Система економічної розвідки зарубіжних країн

Економічна безпека країни: поняття, терміни і принципи. Конкурентна боротьба держав на світових ринках у галузі економіки і технології. Головне завдання економічної безпеки — збереження і укріплення позицій у світовій економічній системі. Боротьба між собою підприємств усіх видів та масштабів в економічній сфері.

Зростання ролі комерційних та промислових секретів з посиленням економічного суперництва між державами і транснаціональними корпораціями. Пріоритетні напрями в діяльності державних спеціальних служб зарубіжних країн і приватних служб безпеки транснаціональних компаній у сучасному економічному протигорстві за довготривалого закріплення позицій закордонних фірм на завойованому ринку: визначення тих галузей, які необхідно розвивати, тобто визначення домінантного економічного напрямку країни; аналіз сил і слабких сторін економічного напрямку розвитку конкурента; застосування в економічному протигорстві дестабілізаційних методів (компрометація, проникнення на фірму шляхом заміщення посад, пов'язаних з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій, дезінформація, торпедування значних контрактів, доктрина на ведення мостів та ін.).

Розподіл за так званою сіткою Бернара Надулека зарубіжними експертами з економічної безпеки варіантів конфронтації в економічній сфері на стратегічному рівні: пряма, побічна стратегія випередження — “один проти всіх”.

Механізм управління економічною розвідкою Японії — ефективне управління і розподілення ролей між великою кількістю взаємозв'язаних організацій, зорієнтованих на світовий ринок, де кожна з цих одиниць, координує дії між продавцем і ринком. Концепція японської та німецької економічної розвідки щодо збору корисної інформації, на базі якої розробляється глобальна довгострокова стратегія економічної безпеки країни. Тактичні методи роботи економічної розвідки Японії. Механізм американської економічної розвідки.

Література: основна [28]; додаткова [64–66]

Змістовий модуль II. Організація, порядок та способи виконання службових завдань працівниками служби безпеки об'єкта задля забезпечення його нормального функціонування

Тема 7. Тактика дій персоналу служби безпеки підприємства при виконанні службових завдань стосовно охорони майна господарюючого суб'єкта

Зміст тактичного поняття — охорона майна підприємства. Умови, що впливають на організацію охорони майна та попередження посягань на всі матеріальні цінності, незалежно від їх розташування, тобто всередині або за межами підприємства.

Об'єкти і майно першорядної важливості, охороні яких необхідно приділяти особливу увагу, тому що саме вони найчастіше піддаються неправному зазіханню (будівлі, земельні угіддя, ділянки; конфіденційна документація; гроші, валюта; продовольчі і промислові товари; дефіцитне устаткування: комі йотери, автозапчастини тощо; дощові сировинні ресурси (нафта, деревина, золото тощо).

Роль і місце фізичних засобів захисту при підсиленні охорони комерційних об'єктів шляхом: устанавлення сучасних теле-, відео- і фототехнічних систем, що організуються у блоки електронного захисту; зміцнення вікон, дверей; спорудження високих огорож, створення спеціального обладнання, комор (склади, кімнати з сейфами і ґратами на вікнах, захищені підвали з електричними замками); блокування за допомогою попереджувальної електросигналізації приміщення ОЦ, центру обробки інформації та інших вразливих місць захищених об'єктів.

Спорудження додаткових металевих перелон з дистанційним управлінням оперативним черговим з охорони об'єкта. Характер дій чергового під час застосування цього пристрою, а також персоналу охорони для захисту будинку від нападу і проникнення озброєних правопорушників у приміщення для збереження валютних цінностей, зразків готових виробів і сировини, грошових коштів у касі тощо.

Комплекс режимних, організаційно-управлінських дій СБ підприємства, здійснюваних за тісної взаємодії з органами внутрішніх справ, з метою збереження матеріально-технічних і фінансових засобів власника.

32. Методика використання зовнішнього спостереження фізіологічних, поведінкових ознак співбесідника, змін міміки, жестів, тональності мовлення, положення тіла, голови, інтенсивності потовиділення для оцінки його справжнього стану з метою отримання певної вірогідності інформації про особу.
33. Організаційно-технічні заходи щодо знаходження підслуховуючих пристроїв.
34. Зони та межі захисту підприємств.
35. Тактичні особливості забезпечення охорони особи в умовах пересування автотранспортом.
36. Тактика дії групи охорони, що перебуває в автомобілі супроводу, за короткочасної зупинки автомобіля з особою, яку охороняють.
37. Порядок дій водія при виявленні у процесі огляду автомобіля ознак мінування.
38. Організаційно-тактичні заходи забезпечення безпеки особи в місцях скучення громадян під час пішої прогулянки.
39. Основні функції підрозділу служби безпеки з фізичної охорони осіб і транспорту.
40. Тактичні прийоми здійснення відриву від переслідувачів, які ведуть зовнішнє спостереження, за різних умов.
41. Конкретні заходи, щодо стеження (таємного спостереження) на вулиці.
42. Тактичні правила для запобігання витоку документної інформації з обмеженим доступом на об'єктах різного призначення.
43. Класифікація методів збирання інформації в економічній розвідці.
44. Технічний та криптографічний захист інформації з обмеженим доступом.
45. Методика роботи з відомостями про конкурентів і ділових партнерів, які зосереджені в інформаційно-довідкових картогеках служби безпеки організації, установи, підприємства.
46. Документування порушень у сфері контрольно-пропускного режиму.
47. Забезпечення безпеки людей при пожежі.
48. Технологія запобігання загрозам несанкціонованого доступу до електронної інформації в електронно-обчислювальних машинах.
49. Порядок здійснення спеціалістами детективної групи службового розслідування в разі виявлення шахрайства з боку працівників підприємства.

16. Основні напрями захисту службою безпеки господарюючого суб'єкта життя і здоров'я персоналу підприємства від протиправних зазіхань.
17. Правила вивчення місцевості, де передбачається проведення охоронних заходів з особистої безпеки особи.
18. Вибірковість тактики дій охоронця у процесі фізичної охорони особи, зважаючи на її психіку, соціальний стан, профіль роботи, самовладання та витримку.
19. Особливості організації захисту службою безпеки господарюючого суб'єкта деяких категорій персоналу підприємства (касири) у робочу пору.
20. Технологія створення службою безпеки підприємства, плану їх перспективної роботи з обов'язковою розробкою маршрутів руху із офіса додому і навпаки.
21. Класифікація напрямів діяльності підрозділів служби безпеки підприємства, які беруть участь у забезпеченні безпеки в місцях проведення господарюючим суб'єктом представницьких, конфіденційних і масових заходів.
22. Вибір методів і засобів, за допомогою яких служба безпеки підприємства планує вирішувати тактичні завдання із забезпечення безпеки під час проведення представницьких, конфіденційних і масових заходів.
23. Дії працівника служби безпеки господарюючого суб'єкта в секреті: заняття, обладнання і маскування місця секрету.
24. Порядок доповіді співробітника СБ підприємства про результати спостереження, його дії при виявленні підозрілих осіб.
25. Дії співробітників СБ підприємства на контрольно-пропускному пункті: порядок несення служби, перевірка транспортних засобів і документів у громадян.
26. Обов'язки і дії спостерігача та старшого поста спостереження.
27. Вибір місця для спостереження і його обладнання.
28. Порядок спостереження за громадянами вдень і вночі, які виявлені в безпосередній близькості біля охоронного об'єкта.
29. Визначення відстані до виявлення громадянина за звуковими і світловими демаскувальними ознаками.
30. Техніка прихованого і беззвучного пересування на місцевості.
31. Специфіка дій працівників служби безпеки організації та установ з контролю за виконанням фотокопіювальної апаратури.

Організація за допомогою теле-, відеотехнічних приладів систематичного спостереження за безперерйним функціонуванням у будинках комерційних структур контрольно-пропускних систем і відповідних пунктів перевірки документів. Внесення умовностей, відміток в особисті документи співробітників. Безперерйна робота в нічний час, вихідні системи охоронної сигналізації.

Порядок та зміст роботи керівника підрозділу охорони СБ підприємства у разі загрози захоплення будівель, споруд підприємства і організації їх оборони у разі нападу. Зміст оперативного плану з організації оборони об'єкта.

Література: основна [15; 16; 36; 38; 41; 44]; додаткова [52; 54; 69]

Тема 8. Тактика дій працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта при реалізації заходів для недопущення здійснення протиправних зазіхань проти життя і здоров'я персоналу підприємства

Поняття про комплекс і зміст заходів щодо захисту персоналу підприємства від протиправних зазіхань: охорона керівництва підприємства; забезпечення безпеки інших категорій працівників; превентивні дії з урахуванням даних про можливі терористичні прояви щодо окремих осіб, груп, усіх осіб підприємства.

Правила вивчення місцевості, де передбачається проведення охоронних заходів з особистої безпеки фізичної особи. Організація та особливості тактики дій із захисту службою безпеки господарюючого суб'єкта всього персоналу підприємства від протиправних посягань під час перебування його на роботі.

Вибірковість тактики дій охоронця у ході фізичної охорони особи, зважаючи на її психіку, соціальний стан, профіль роботи, самовладання та витримку.

Організація захисту службою безпеки господарюючого суб'єкта деяких категорій персоналу підприємства (керівники, касири і подібне) у робочу пору і як виняток у неробочий час.

Зміст тактичного поняття "пост". Пост — це доручена ділянка роботи, на якій охоронець під час чергування повинен забезпечити відповідно до інструкцій СБ підприємства належний режим фізичної охорони особи.

Створення службою безпеки підприємства відповідного легендування розкладу дня керівників (їх перспективної роботи) з обов'язковою розробкою маршрутів руху з офісу додому і навпаки.

Закріплення за керівництвом підприємства персональної охорони; спеціально обладнаних службових кабінетів, автотранспорту.

Особливості, які необхідно враховувати при розробці тактики дій охоронців, які безпосередньо забезпечують особисту безпеку фізичних осіб за різних умов: при пересуванні транспортними засобами, у вагоні потягу та морському (річковому) судні, у громадських місцях (автовокзал, аеропорт, ощадбанк, готель, ресторан, магазин) тощо.

Література: основна [26; 31; 33; 35; 38; 41];
додааткова [54; 59]

Тема 9. Тактика дій працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта при забезпеченні порядку в місцях проведення підприємством представницьких, конфіденційних і масових заходів

Класифікація напрямів діяльності окремих підрозділів СБ підприємства, які беруть участь у забезпеченні безпеки (інформаційної, фізичної охорони, економічної) в місцях проведення господарюючим суб'єктом представницьких, конфіденційних і масових заходів. Характеристика запланованих заходів підприємства, реалізація яких потребує забезпечення безпеки в місцях, де намічено їх проведення (виставки, ярмарки, спортивні змагання, концерти, засідання правління, наради керівників і фахівців зі службових питань тощо).

Вплив характеру заходів, які адміністрація підприємства планує недовзі реалізувати, на вибір службою безпеки господарюючого суб'єкта адекватних тактичних прийомів, які допоможуть вирішувати тактичні завдання по забезпеченню безпеки. Угрупування сил, які притягнуті до операції, його основні елементи.

Формування органів управління силами та засобами забезпечення безпеки в рамках захисної операції СБ підприємства, з огляду на конкретне завдання. Призначення виконавців, організація дій в операції, прийняття рішення, постановка завдань співробітникам, організація взаємодії, управління і зв'язку.

Вибір засобів і тактичних прийомів вирішення завдань за специфічних ситуацій (умов), за яких здійснюється забезпечення безпеки в рамках захисної операції.

Завершення дій в операції щодо забезпечення безпеки під час проведення представницьких, конфіденційних і масових заходів.

Література: основна [26; 31; 33; 35; 41; 45; 48];
додааткова [55]

2. Відповідність вимогам закону методів і прийомів використання технічних засобів службою безпеки господарюючого суб'єкта для збирання орієнтувальної, тактичної, стратегічної, доказової інформації.
3. Поняття категорій тактики професійної діяльності у сфері безпеки підприємництва: тактичні прийоми, тактичні комбінації, тактичні операції, тактичне рішення, організаційно-тактичні заходи.
4. Завдання тактики професійної діяльності працівників охорони підприємств, детективних агентів та інших підрозділів служб безпеки підприємств різних форм власності.
5. Управління силами служби безпеки підприємства під час проведення тактичної операції з вистежування і документування протиправних дій зловмисників, які посягають на економічні інтереси господарюючого суб'єкта.
6. Властивості спеціалізованих та напівспеціалізованих суб'єктів забезпечення безпеки підприємства та інших підрозділів господарюючого суб'єкта в цьому напрямі.
7. Визначення правового статусу основного і допоміжного персоналу служби безпеки підприємства.
8. Права власної служби безпеки господарюючого суб'єкта при виконанні службових завдань, покладених на неї.
9. Обов'язки працівників власної служби безпеки підприємства при виконанні службових завдань, які випливають з положення про службу безпеки підприємства.
10. Програмно-цільове планування діяльності із забезпечення безпеки підприємства.
11. Зміст тактичного поняття "охорона майна підприємства".
12. Умови, які впливають на організацію охорони майна та попередження посягань на матеріальні цінності незалежно від їх розташування.
13. Об'єкти та майно першорядної важливості, охороні яких необхідно приділяти особливу увагу.
14. Основні напрями забезпечення охорони комерційних об'єктів та їх майна з метою збереження матеріальних цінностей і фінансових засобів власника.
15. Організація охорони за допомогою теле-, відеотехнічних приладів системного спостереження за безперерйним функціонуванням контрольно-пропускних систем і відповідних пунктів перевірки документів у будинках комерційних структур.

формаційної безпеки СБ підприємства інформувати оперативно про всі події несанкціонованого доступу на робочих станціях.

Література: основна [25; 27; 29; 30; 32; 39; 43; 45; 48]

Тема 18. Організація та проведення заходів з контролю за ефективністю технічного захисту електронної інформації з обмеженням доступом в організаціях та установах

Контроль за ефективністю технічного захисту електронної інформації з обмеженням доступом шляхом перевірки виконання вимог і правил "Положення про захист електронної інформації на підприємстві".

Підстава для допуску до робіт і документів, необхідних для оцінювання ефективності технічного захисту інформації з обмеженням доступом посадових осіб, які здійснюють перевірку на підприємствах, в установах та організаціях. Порядком відображення в акті перевірки результатів контролю недоліків, рекомендацій щодо вдосконалення технічного захисту інформації з обмеженням доступом.

Припинення робіт, які проводилися з порушенням норм і вимог технічного захисту інформації з обмеженням доступом, про що повідомляються Державна служба з питань технічного захисту інформації. Здійснення заходів щодо усунення порушень у терміни, погоджені з підрозділом технічного захисту інформації з обмеженням доступом, який виявив порушення.

Організаційні засади розслідування причин, які призвели до порушень з метою недопущення їх надалі і притягнення винних осіб до відповідальності. Повідомлення Державної служби з питань технічного захисту інформації про вжиті заходи з метою усунення порушень і відповідного органу в установах та організаціях якого виявлені ці порушення. Дозвіл на відновлення робіт, під час виконання яких було виявлено порушення норм і вимог захисту інформації з обмеженням доступом.

Література: основна [25; 27; 32; 39; 42; 43; 48]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття і зміст навчального курсу "Забезпечення безпеки підприємницької діяльності", що стосується безпеки організацій, підприємств та установ.

Тема 10. Технології здійснення працівниками служби безпеки господарюючого суб'єкта діяльності, яка ґрунтується на збиранні детальної інформації про учасників майбутніх ділових переговорів

Основні стадії ділових переговорів: підготовка переговорів, процес їхнього проведення, аналіз результатів переговорів і виконання досягнутих домовленостей. Збирання інформації співробітниками служби безпеки підприємства про партнерів з переговорів на першій і другій стадіях, яку СБ господарюючого суб'єкта повинна представляти керівництву підприємства-засновника.

Характеристика обсягу відомостей, які має надавати СБ підприємства для забезпечення процесу підготовки до майбутніх ділових переговорів з передбачуваними партнерами: дані про їх сильні та слабкі сторони, їхні позиції і плани ведення переговорів; конкурентоспроможність і платоспроможність учасників переговорів; їх повну назву, юридичну, поштову адреси; інформація про участь у судових та інших розглядах, заставне майно, виписки відомостей із газетних та журнальних публікацій; перелік бланків, з якими працює фірма — майбутній учасник переговорів; порівняльна характеристика фінансового стану фірми за останні три роки; інформація про практику виконання платежів, які суми, в який строк, з якими затримками були виплачені; можливі зв'язки з кримінальним середовищем; назви дочірніх компаній, філіалів та відділень; інформація про прибутки та збитки цієї організації.

Характеристика відомостей, які має надавати СБ підприємства під час проведення ділових переговорів: інформація про зміни позиції партнерів з переговорів, про можливі спроби з їх боку шантажу, підкупу учасників переговорів від підприємства-засновника; дані про проведення розвідувальних заходів щодо представників підприємства-засновника, які беруть участь у переговорах.

Різноманітні джерела, із яких можна отримувати інформацію, необхідну для успішного проведення ділових переговорів: конгреси, конференції, газети, журнали, реклама, статті, брошури, проспекти, що роздаються на виставках; семінари з обміну досвідом, симпозиуми. Вивідання відомостей шляхом опитування: торгових агентів, продавців продуктів, постачальників, що забезпечують конкурентів матеріальними ресурсами, необхідними для виробництва конкретних товарів або послуг; маркетингових посередників, що допомагають у просуванні, збуті і поширенні товарів серед клієнтів; інформаторів

розвідувального підрозділу СБ підприємства, осіб вільних професій або безробітних, що мають контакти зі співробітниками інших підприємств; співробітників розвідувального підрозділу служби безпеки підприємства, що проривали за завданням свого керівництва в інші комерційні структури.

Література: основна [26; 28; 33; 35; 39; 41; 46; 48]; додаткова [62]

Тема 12. Порядок, зміст і методика роботи працівників служби безпеки підприємства при організації та проведенні заходів, спрямованих на виявлення ненадійних ділових партнерів

Визначення поняття “перевірка надійності потенційного ділового партнера”, яке є категорією тактики підприємництва. Здійснення превентивних заходів за допомогою правовірних методів, сил і засобів з метою пошуку, збирання із зовнішнього середовища інформації про майбутнього партнера, щоб мінімізувати ризики при підготовці та проведенні ділових переговорів або укладенні договорів.

Створення на підприємстві системи перевірки надійності комерційних партнерів на базі власної служби безпеки. Кримінальна відповідальність працівників детективної групи СБ підприємства за неправомірні дії під час перевірки потенційного партнера у підприємницькій діяльності, якими є: незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (ст. 359 КК України), порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК України) тощо.

Сучасні методи перевірки надійності майбутніх ділових партнерів, які приховують свої наміри — не виконувати обов'язки згідно з договором: запити, що замовляються із зовнішніх джерел; зовнішнє схвалення спостереження зі стачіонарних позицій; контрспостереження; зашифроване опитування осіб, які можуть надати цінну інформацію; конфіденційне наведення довідок; зашифрований зовнішній огляд будівель, приміщень, інших об'єктів.

Одержання необхідної інформації від притягнутих до співробітництва інформаторів розвідувального підрозділу СБ підприємства (тощо).

Оцінні критерії ненадійного ділового партнера: погана репутація серед ділових кіл; відсутність довіри споживачів; неміцна позиція на ринку; пред'явлення до нього значної кількості судових позовів; велика багата зрівнаних з його провину угод з іншими фірмами, навмисне затягування ділових переговорів.

судових чи контролюючих органів за територіальною та предметною належністю.

Література: основна [33; 35; 38; 41]; додаткова [51]

Тема 17. Методи і засоби захисту інформації у сфері використання господарюючим суб'єктом електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів) та комп'ютерних мереж

Поняття “система захисту інформації(СЗІ)” та її структура. Етапи процесу пошуку службою безпеки підприємства пристроїв зняття інформації: вивчення оперативної обстановки біля об'єкта; перевірка радіоэфіру за межами приміщення; перевірка радіоэфіру у приміщенні; перевірка електротехнічних засобів; перевірка ліній (телефонної, електричної). Захист інформації за допомогою встановлення спеціального обладнання.

Функціональна характеристика технічних засобів для захисту телефонних ліній: аналізатори телефонних ліній; прилади активного захисту; скремблери; фільтри; випалювачі засобів зйому інформації; універсальні прилади. Функціональна характеристика джерел радіошуму, які використовуються для захисту від радіозакладок.

Зміст технології захисту інформації в каналах зв'язку та у вузлах комунікації: процедур аутентифікації абонентів та повідомлень; шифрування та спеціальних протоколів зв'язку. Зміст технології захисту інформації від “витоку” з побічних каналів електромагнітних випромінювань та наводок: використання генераторів шумів та перешкод, екранування апаратури та перешкод. Технологія захисту електронних документів юридичного значення за допомогою спеціальної мітки (“цифровим підписом”).

Технологія захисту від комп'ютерних вірусів: використання імуностійких програм і механізмів, виявлення фактів модифікації програмного забезпечення. Технологія захисту інформаційних ресурсів підприємства від несанкціонованого доступу до інформації: використання засобів контролю включення живлення; використання засобів контролю завантаження програмного забезпечення.

Централізоване керування захисними механізмами з робочого місця системного адміністратора підрозділу інформаційної безпеки. Характеристика функцій системного адміністратора підрозділу ін-

Контрспостереження — прийом виявлення “чужого” зовнішнього спостереження, особливості його реалізації. Дії детективів у випадку виявлення “жучка”, що застосовують для прослуховування приміщення і влаштування засідки.

Література: основна [26; 35; 38; 41]

Тема 16. Провадження службового розслідування працівниками служби безпеки підприємства

Мета службової перевірки — викриття винуватих та притягнення їх до відповідальності і відновлення порушених прав та інтересів суб'єкту господарювання, загальна та індивідуальна превенція правопорушень. Письмове чи усне розпорядження керівництва чи власника підприємства про здійснення перевірки.

Здійснення службової перевірки у взаємодії з органами управління підприємства та активом трудового колективу. Етапи службового розслідування подій, пов'язаних з порушеннями прав та інтересів суб'єкта господарювання (порушення провадження, здійснення перевірних дій, заключний етап перевірки і прийняття рішення щодо подальшого спрямування матеріалу).

Принципи службової перевірки (законність, неухильне дотримання прав і свобод громадян, наступальність, конфіденційність, конспіративність у роботі з негласними джерелами інформації тощо).

Оцінка приводів до перевірки на первинному етапі порушення провадження щодо службового розслідування. Порядок оформлення порушення провадження. Діяльність на етапі провадження перевірки: збирання, фіксація, оцінка фактичних даних, які викликають інтерес щодо предмета перевірки. Ведення працівниками детективної групи СБ підприємства спостереження з укріплення методом “засідки” із застосуванням відеокамери для фіксації дій конкретних осіб, які викликають оперативний інтерес у зв'язку з розкриттям розкрадання майна підприємства. Методика проведення перевірки: відібрання пояснень, витребування необхідних документів, проведення інвентаризацій (ревізій), вилучення предметів, що стали об'єктом чи знаряддям протиправних посягань, провадження оглядів на місці події із складанням відповідних актів та ін.

Оцінювання зібраних матеріалів з точки зору вимог повноти, всебічності, об'єктивності перевірки, достовірності, допустимості зібраних фактичних даних. Прийняття рішення про направлення доказової інформації (у формі документів, предметів) до правоохоронних,

Використання допомоги співробітників правоохоронних органів, податкової інспекції тощо з метою паралелізувати економічну діяльність свого партнера, значна кількість у фірмі раніше засуджених осіб. Взаємозв'язок здатності служби безпеки підприємства вчасно виявити окремі критерії, які свідчать про ненадійність майбутніх ділових партнерів і впливу цих дій на рівень економічної безпеки підприємства-засновника.

Література: основна [26; 28; 33; 34; 37; 41]; додаткова [49; 54; 66]

Тема 13. Технології збирання необхідних відомостей працівників служби безпеки підприємства з цивільних справ

Організація та здійснення службою безпеки підприємства збирання відомостей з цивільних справ, що проводиться у взаємодії з представником підприємства-засновника в суді і до, і під час розгляду позову на судових засіданнях. Збирання інформації з цивільної справи співробітниками служби безпеки підприємства у випадках: виявлення свідків і документів; перевірки вірогідності інформації, коли протилежна сторона не бажає повідомляти правду і дає неправдиві показання в суді; надання допомоги суду у встановленні місцезнаходження учасників процесу; виявлення осіб, які наводять наклеп на керівників підприємства-засновника; пошуку процесуального відповідача, який приховує від суду майно, необхідне для відшкодування матеріального збитку; підтвердження доказами, що окремі свідки у силу своїх фізичних або психічних недоліків не здатні правильно сприймати обставини події і давати об'єктивні показання у справі.

Збирання відомостей службою безпеки підприємства з дотриманням таких умов: конспіративність збирання інформації, оперативність при одержанні даних; перевірка достовірності та надійності одержаних відомостей; обов'язково синтез усіх фактів і відомостей у єдиній системі інформації про явища та об'єкти.

Організація дій детективної групи СБ підприємства з метою збирання відомостей з цивільних справ, де порушуються питання пов'язані з інтересами господарюючого суб'єкта.

Управління детективною групою СБ підприємства під час виконання завдання зі збирання відомостей з цивільних справ.

Література: основна [28; 33; 34; 35; 38; 41]; додаткова [49; 66]

Тема 14. Тактика дій працівників служби безпеки господарюючого суб'єкта щодо розшуку безвісти зниклих співробітників підприємства, якщо їх відсутність на роботі призведе до реальних або потенціально збитків

Поняття безвісти зниклої особи. Випадки, коли до розшуку безвісти зниклих працівників можуть підключатися співробітники детективної групи СБ господарюючого суб'єкта: викликані проблемами особистого і службового характеру (сімейні негаразди, сварки з керівництвом тощо); через самогубство, утоплення, невиліковну хворобу, тобто якщо немає зв'язку з кримінальним злочином (убивство, наїзд транспорту зі смертельним наслідком).

Характерні передумови, наявність яких дає підстави припускати, що відсутність зниклого співробітника на роботі призведе (може призвести) до реальних або потенційних збитків підприємства.

Комплекс заходів, здійснюваних службою безпеки господарюючого суб'єкта за тісної взаємодії з органами внутрішніх справ, з метою встановлення фактичних обставин зникнення співробітника підприємства та його місцезнаходження. Складання психологічної характеристики на зниклого співробітника, з установленням даних про рівень його духовного розвитку, світоглядні, моральні і вольові якості, психічний стан, наявність антигромадських поглядів.

Отримання незалежних характеристик від працівників підприємства, з якими особа, яка перебуває у розшуку, інколи спілкувалася, або які спостерігали її в різний час у процесі різних видів діяльності за місцем роботи. Отримання відомостей, які характеризують результати взаємодії навколишнього середовища і особи, яка перебуває у розшуку.

Способи проведення службою безпеки підприємства дій щодо виявлення безвісти зниклих співробітників, які перебувають у розшуку. Завдання, які вирішуються працівниками детективної групи, виділених службою безпеки підприємства для розшуку безвісти зниклих співробітників. Організація дій детективної групи. Управління детективною групою під час виконання завдань з розшуку безвісти зниклих співробітників підприємства.

Література: основна [33; 35; 41];
додаткова [49; 52; 54]

Тема 15. Тактика дій працівників детективної групи служби безпеки господарюючого суб'єкта при виконанні службових завдань з ведення спостереження за об'єктом

Детективна група як складова розвідувального підрозділу служби безпеки підприємства: її завдання, функції. Організаційні аспекти діяльності детективної групи СБ підприємства у сфері забезпечення: комплексного керування ризиками економічного характеру у середовищі підприємства; інформаційного достатку про зовнішнє оточення, ділових партнерів, клієнтів, конкурентів; своєчасного реагування господарюючим суб'єктом на загрози.

Технологія роботи спеціалістів детективної групи з інформацією про структуру прямих і опосередкованих зв'язків об'єкта, якого вивчають, спостереження, яке накопичують у досвід разом із даними, що викликають оперативний інтерес та іншими джерелами інформаційних ресурсів підприємства. Зміст зовнішнього спостереження — це спосіб ведення детективної діяльності, що припускає постійне чи вибіркове дослідження стану об'єкта спостереження. Завдання, які вирішують як наслідок проведення заходів таємного спостереження. Спостереження із застосуванням оптичних приладів у спеціальному (камуфльованому) виконанні (бінокль поєднаний з фотоапаратом, схована телекамера). Таємне і демонстративне спостереження, застосування типових способів їх ведення для кожної конкретної ситуації. Склад бригади таємного спостереження та її технічне забезпечення.

Способи дій і хитрощі детективів у складі бригади спостереження щодо неможливості виявлення розшифровки оточенням таємного спостереження. Види зовнішнього спостереження. Спостереження зі стаціонарних постів та його забезпечення. Вибір людини з типовим для цієї місцевості обличчям для ведення спостереження. Спостереження з автомобіля.

Зміст результатів спостережень: фотографії, матеріали відеозйомки, діаграми зв'язку, матриці контактів об'єкта спостереження, часові графіки аналізу візуальних спостережень, оцінки результатів спостереження. Зміст асоціативних діаграм, які застосовують для демонстрації зв'язків між об'єктом спостереження і його дійсними контактами.